

Συναντήσεις

υποψηφίων διδακτόρων 2025

Πέμπτη 12 Ιουνίου 2025

Κτήριο Γ4 ισόγειο_ Αίθουσα Συνεδριάσεων

NeArCiCu

TUC LAB

Συναντήσεις

υποψηφίων διδασκόντων

2025

NeArCiCu | TUC LAB

Πέμπτη 12 Ιουνίου 2025

Κτήριο Γ4 ισόγειο_ Αίθουσα Συνεδριάσεων

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

12. 50 Συναντήσεις υποψηφίων διδασκόντων σε θέματα Νεοελληνικής αρχιτεκτονικής, πόλης & πολιτισμού. Το πλαίσιο και ο σκοπός.
Καθηγήτρια Αμαλία Κωτσάκη

ΜΕΡΟΣ Α΄ : Έρευνες σε αρχεία ελλήνων αρχιτεκτόνων

13.00 Γιάννος Λιόφαγος

«Πρώτες προσεγγίσεις στο αρχείο του αρχιτέκτονα Ιωάννη Ανδρ. Αντωνιάδη (1890-1977)»

13.20 Δημήτρης Γρηγορίου

«Κοσμάς Ξενάκης. Τα χρόνια του Παρισιού και η διαμόρφωση της ιδιοσυγκρασίας ενός ιδιότυπου δημιουργού: εκπαίδευση, έργο, προσωπικότητες (1954-57)»

13.40 Κουρουπάκη Ματένια

«Η αρχιτεκτονική έκφραση των κρατικών πολιτικών για τη δημόσια υγεία και την κοινωνική πρόνοια στη μεσοπολεμική και μεταπολεμική Ελλάδα (1936-1950). Το παράδειγμα των σανατορίων του Ορέστη Μάλτου»

14.00 Συζήτηση

Διάλειμμα

ΜΕΡΟΣ Β΄ : Έρευνες για τη Νεοελληνική Πόλη

14.20 Αγγέλα Σβορώνου

«Το «ανεπίσημο» αστικό τοπίο της Αθήνας μέσα από το Φωτογραφικό Αρχείο της Αμερικάνικης Σχολής Κλασικών Σπουδών στην Αθήνα»

14.40 Δέσποινα Παπαδοπούλου

«"Αρχιτεκτονικοί και αστικοί μετασχηματισμοί στους οικισμούς της Ανατολικής Κρήτης μετά την Συνθήκη της Λωζάνης"»

15.00 Γιάννης Στεφάνου

«Η κατασκευή των ναυτικών οχυρών (1930 – 40) στην Ελλάδα ως ετεροτοπία»

15.20 Συζήτηση – Συμπεράσματα

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

- 12.50** Συναντήσεις υποψηφίων διδασκτόρων σε θέματα Νεοελληνικής αρχιτεκτονικής, πόλης & πολιτισμού. Το πλαίσιο και ο σκοπός.
Καθηγήτρια Αμαλία Κωτσάκη

ΜΕΡΟΣ Α΄ : Έρευνες σε αρχεία ελλήνων αρχιτεκτόνων

13.00 Γιάννος Λιόφαγος

«Πρώτες προσεγγίσεις στο αρχείο του αρχιτέκτονα Ιωάννη Ανδρ. Αντωνιάδη (1890-1977)»

13.20 Δημήτρης Γρηγορίου

«Κοσμάς Ξενάκης. Τα χρόνια του Παρισιού και η διαμόρφωση της ιδιοσυγκρασίας ενός ιδιότυπου δημιουργού: εκπαίδευση, έργο, προσωπικότητες (1954-57)»

13.40 Κουρουπάκη Ματένια

«Η αρχιτεκτονική έκφραση των κρατικών πολιτικών για τη δημόσια υγεία και την κοινωνική πρόνοια στη μεσοπολεμική και μεταπολεμική Ελλάδα (1936-1950).
Το παράδειγμα των σανατορίων του Ορέστη Μάλτου»

14.00 Συζήτηση

Διάλειμμα

ΜΕΡΟΣ Β΄ : Έρευνες για τη Νεοελληνική Πόλη

14.20 Αγγέλα Σβορώνου

«Το «ανεπίσημο» αστικό τοπίο της Αθήνας μέσα από το Φωτογραφικό Αρχείο της Αμερικάνικης Σχολής Κλασικών Σπουδών στην Αθήνα»

14.40 Δέσποινα Παπαδοπούλου

«"Αρχιτεκτονικοί και αστικοί μετασχηματισμοί στους οικισμούς της Ανατολικής Κρήτης μετά την Συνθήκη της Λωζάνης"»

15.00 Γιάννης Στεφάνου

«Η κατασκευή των ναυτικών οχυρών (1930 – 40) στην Ελλάδα ως ετεροτοπία»

15.20 Συζήτηση - Συμπεράσματα

ΜΕΡΟΣ Α΄

Έρευνες σε αρχεία ελλήνων αρχιτεκτόνων

«Πρώτες προσεγγίσεις στο αρχείο του αρχιτέκτονα Ιωάννη Ανδρ. Αντωνιάδη (1890-1977)»

Ο αρχιτέκτων Ιωάννης Αντωνιάδης

©Αρχείο Ι. Αντωνιάδη

Η εισήγηση περιλαμβάνει την παρουσίαση των αρχικών ευρημάτων από τη πρώτη επεξεργασία του αρχείου του του αρχιτέκτονα Ιωάννη Ανδρ. Αντωνιάδη (1890-1977) και του τρόπου διαχείρισής του. Το εν λόγω αρχείο ανήκει στο Εργαστήριο Νεοελληνικής Αρχιτεκτονικής_Πόλης και Πολιτισμού της Σχολής Αρχιτεκτόνων του Πολυτεχνείου Κρήτης (Διευθύντρια Καθηγήτρια Αμ. Κωτσάκη).

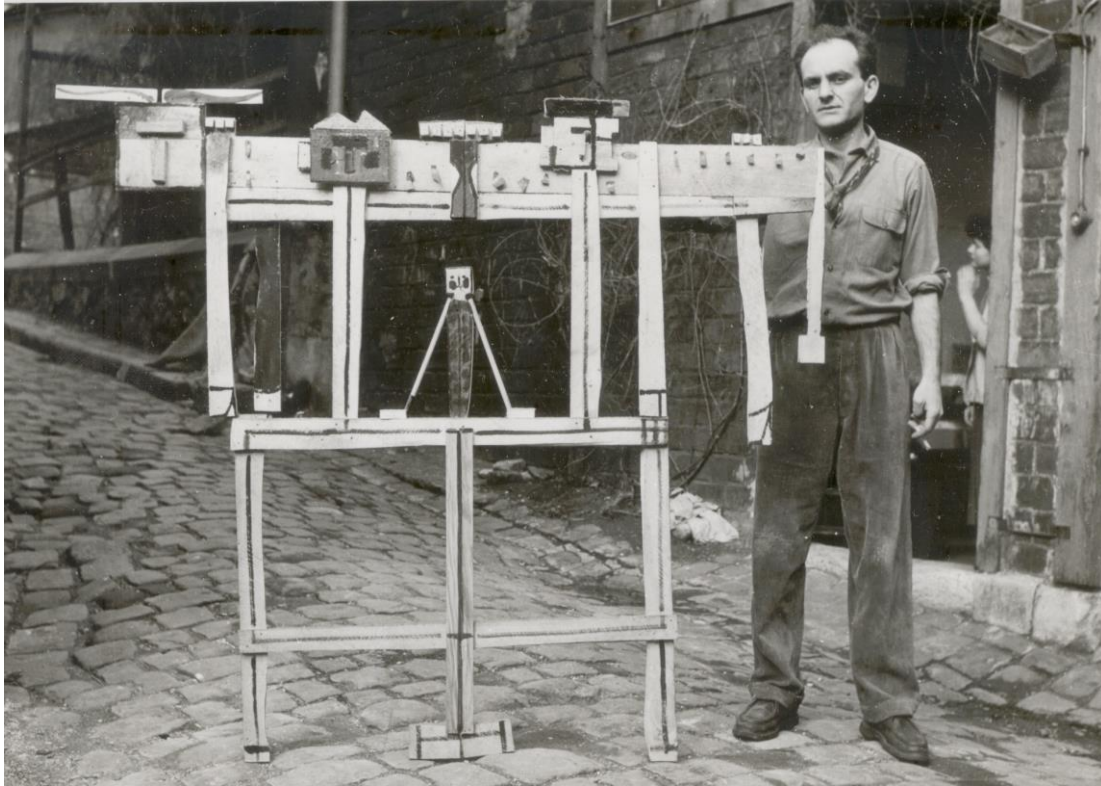
Ο Ιωάννης Αντωνιάδης γεννήθηκε το 1890 στο Πειραιά και απεβίωσε το 1977. Χαρακτηρίζεται ως «αντιπροσωπευτικός αρχιτέκτονας της μεσοπολεμικής αρχιτεκτονικής και της πρώτης μεταπολεμικής» των Αθηνών. Αρχικά σπουδάζει αρχιτεκτονική στο Κρατικό Πανεπιστήμιο της Γάνδης. Μετά την αποφοίτηση του εργάζεται ως βοηθός του καθηγητή L. Cloquet, από τον οποίο επηρεάζεται αρχιτεκτονικά. Στη συνέχεια εργάζεται σε αρχιτεκτονική υπηρεσία οδικών δικτύων (Ponts et Chaussées) του γαλλικού δημοσίου και αργότερα στο αρχιτεκτονικό γραφείο Bodson & Pompe στις Βρυξέλλες. Το 1920 επιστρέφοντας στην Ελλάδα εργάζεται στο Υπουργείο Συγκοινωνιών υπό τον Π. Καλλιγά. Το 1923 ξεκινά τη δραστηριότητά του ως ελεύθερος επαγγελματίας στην Αθήνα και το αρχιτεκτονικό του γραφείο αναλαμβάνει μεγάλο αριθμό έργων διαφόρων κλιμάκων και χρήσεων έως την απόσυρσή του από το επάγγελμα το 1976.

Το αρχείο του αρχιτέκτονα αποτελεί την πρωτογενή πηγή ερευνητικού υλικού και βασικό ερευνητικό κορμό της διδακτορικής διατριβής και αποτελείται κυρίως από σχέδια μεγάλου αριθμού μελετών που εκπόνησε ο Ιωάννης Α. Αντωνιάδης τη περίοδο 1929-1975 σε οκτώ διαφορετικά γραφεία όπου δραστηριοποιήθηκε στην Ελλάδα και το εξωτερικό αλλά και φωτογραφίες, έγγραφα και προσωπικές σημειώσεις. Η διαδικασία καταγραφής και τεκμηρίωσης του αρχείου η οποία βρίσκεται σε εξέλιξη περιλαμβάνει την συγκρότηση της εργογραφίας σε καταλόγους, την καταγραφή και ταξινόμηση του υλικού σε φυσικό αρχείο και στη συνέχεια την ψηφιοποίησή του. Η μέχρι τώρα έρευνα έχει αποδώσει περί τις 130 μελέτες μεταξύ των οποίων: 32 κτίρια υγείας πρόνοιας, 39 διαμερίσματα - πολυκατοικίες - επαύλεις, 13 κτίρια υπηρεσιών, 10 κτίρια εκπαίδευσης, 10 αντικείμενα και αρχιτεκτονικά στοιχεία, 5 μνημεία, 3 βιοτεχνίες - εργοστάσια, 2 διαγωνισμούς, 5 κοινόχρηστους χώρους, 2 εκκλησίες, 4 ξενοδοχεία, 3 κτίρια πολιτισμού, 1 πρεσβεία. Με τον τρόπο αυτό συγκροτείται μια κατ' αρχήν εργογραφία του αρχιτέκτονα η οποία με την πρόοδο της έρευνας θα συμπληρώνεται.

Διδακτορική διατριβή : «Ο αρχιτέκτων Ιωάννης Ανδρ. Αντωνιάδης (1890 - 1977). Συμβολή στη μελέτη της ελληνικής αρχιτεκτονικής του μεσοπολέμου και της περιόδου της Ανασυγκρότησης (1945-60) με έμφαση στα κτίρια για την Υγεία και την Πρόνοια».

Δημήτρης Γρηγορίου

«Κοσμάς Ξενάκης. Τα χρόνια του Παρισιού και η διαμόρφωση της ιδιοσυγκρασίας ενός ιδιότυπου δημιουργού: εκπαίδευση, έργο, προσωπικότητες (1954-57)»

Ο Κοσμάς Ξενάκης δίπλα σε γλυπτό του, έξω από το ατελιέ του στο Παρίσι επί της οδού Tombe Issoir (περ. 1955-56). ©Αρχείο Κοσμά Ξενάκη

Σκοπός της εισήγησης είναι η 'προβολή της περιόδου που ο Κοσμάς Ξενάκης παρέμεινε στο Παρίσι και η ανάδειξη αυτής διαμέσου γεγονότων που την κατέστησαν κεντροβαρική για τη μετέπειτα καριέρα του. Αντικείμενο θα αποτελέσουν οι παρουσιάσεις επιμέρους εμπειριών που συνέβαλαν στην καλλιέργεια του αρχιτεκτονικού και εικαστικού του γίνεσθαι κατά τη χρονολογική περίοδο 1954-57.

Στα τέλη του 1954, έχοντας λάβει υποτροφία από το γαλλικό κράτος για το Centre Scientifique et Technique du Bâtiment (C.S.T.B.), προκειμένου να ειδικευτεί στη μελέτη νέων υλικών στην οικοδομική καθώς και στη συμπεριφορά αυτών, ο Κοσμάς Ξενάκης θα μεταβεί στο Παρίσι. Έπειτα θα του δοθεί η ευκαιρία να εργαστεί σε γραφεία εγνωσμένου κύρους, όπως του Γιώργου Κανδύλη, του Jean Prouné και, ίσως, του Le Corbusier. Ταυτόχρονα, η εικαστική του δραστηριότητα στη γαλλική πρωτεύουσα δικαίως μπορεί να χαρακτηριστεί πλούσια και μη εξαιρετέα. Αναπτύσσει και καλλιεργεί ένα σημαντικό μέρος του εικαστικού του ύφους, του οποίου μερίδα έργων θα εκτεθούν σε διεθνούς εμβέλειας εκθέσεις, εντός και εκτός Γαλλίας.

Η παραμονή του Κοσμά Ξενάκη στο Παρίσι θα λήξει κατά το πρώτο τρίμηνο του 1957, όταν υπέκυψε στην προοπτική σταθερής εργασίας σε ένα από τα πιο διακεκριμένα γραφεία της Ευρώπης στους τομείς της πολεοδομίας και της οικιστικής, το γραφείο Δοξιάδη, κατόπιν συστάσεων του ιδίου του Κωνσταντίνου Α. Δοξιάδη και του Νιόνιου Αλιφέρη.

Η παρουσίαση βασίζεται σε πρωτογενή έρευνα στο αρχείο του αρχιτέκτονα και σε αρχεία στο Παρίσι.

Διδακτορική διατριβή : «Το αρχιτεκτονικό, πολεοδομικό και εικαστικό έργο του Κοσμά Ξενάκη 1925-1984».

Επιβλέπουσα : Καθηγήτρια Αμαλία Κωτσάκη. Μέλη : Prof. Maria Gravari – Barbas, Université Paris I Panthéon Sorbonne, Παναγιώτης Τουρνικιώτης, ομ. Καθηγητής ΕΜΠ

Κουρουπάκη Ματένια

«Η αρχιτεκτονική έκφραση των κρατικών πολιτικών για τη δημόσια υγεία και την κοινωνική πρόνοια στη μεσοπολεμική και μεταπολεμική Ελλάδα (1936-1950). Το παράδειγμα των σανατορίων του Ορέστη Μάλτου»

Σανατόριο Λαμίας. Αρχιτέκτων Ορέστης Μάλτος

©Αρχείο ΕΡΤ

Σκοπός της παρουσίασης είναι η διερεύνηση της αρχιτεκτονικής έκφρασης των πολιτικών κρατών για τη δημόσια υγεία και κοινωνική πρόνοια που εφαρμόστηκαν κατά το μεσοπόλεμο, αλλά και μεταπολεμικά στην Ελλάδα, και πιο συγκεκριμένα από το 1936-1950 εντοπισμένη στα σανατόρια που σχεδίασε ο Ορέστης Μάλτος. Αντικείμενο μελέτης, εξέτασης και αξιολόγησης αποτελούν τα τέσσερα σανατοριακά ιδρύματα, που σχεδιάστηκαν από τον Έλληνα μοντερνιστή αρχιτέκτονα, Ορ. Μάλτο (Λαμίας, Ιωαννίνων, Παγκρήτιο και Βενιζέλειο στο Ηράκλειο). Σημαντικός παράγοντας για τη συγκεκριμένη επιλογή στάθηκε το ότι η έρευνα και η θεραπεία της νόσου της φυματίωσης συνέπεσε χρονικά με την έλευση του Μοντερνισμού στην αρχιτεκτονική, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι η συγκεκριμένη τυπολογία δεν έχει μελετηθεί επαρκώς στην Ευρώπη και καθόλου στην Ελλάδα και αποτέλεσε έναν νέο κτιριακό τύπο χωρίς παγιωμένα ιστορικά πρότυπα.

Η νοσοκομειακή περίθαλψη κατά το Μεσοπόλεμο στην Ελλάδα είναι σε μεγάλο βαθμό αδιερεύνητη, παρότι συνιστά εξαιρετικά ενδιαφέρον πεδίο καθότι τα χρόνια εκείνα συντελέστηκε η μετάβαση από το τοπικό φιλανθρωπικό νοσηλευτήριο στο ολοκληρωμένο νοσοκομειακό συγκρότημα, που γνωρίζουμε στις μέρες μας.

Η παρουσίαση θα περιλάβει αδημοσίευτο αρχειακό υλικό από μελέτες του Ορέστη Μάλτου για σανατόρια ενώ ο αρχιτεκτονικός τύπος του σανατορίου θα εξεταστεί στην τομή αρχιτεκτονικής και πολιτικής. Μέσα από το παράδειγμα του Ορέστη Μάλτου επιχειρείται να εντοπιστεί το πως οι πολιτικές για την δημόσια υγεία και την κοινωνική πρόνοια της συγκεκριμένης ιστορικής περιόδου, μεταφράστηκαν σε αρχιτεκτονικό πεδίο. Τα κύρια ερευνητικά ερωτήματα που θα επιχειρηθεί να απαντηθούν είναι: *Ποια είναι η σχέση μεταξύ πολιτικής και αρχιτεκτονικής σε εθνικό επίπεδο, και από την άλλη ποιος ο διάλογος, μέσω των νοσηλευτικών ιδρυμάτων, στην ευρωπαϊκή κλίμακα: κυκλοφορία και μεταφορά μοντέλων καθώς και η προσαρμογή τους στο τοπικό κλίμα και στις ελληνικές κοινωνικο-οικονομικές και τεχνικές συνθήκες; στυλιστική αντιγραφή ή δημιουργική υιοθέτηση; Ποιες οι ιδεολογικές προσεγγίσεις των πολιτικών καθεστώτων για την προσέγγιση των σανατορίων και οι πολιτικές που πάρθηκαν από τις εκάστοτε κυβερνήσεις και πως αυτές επηρέασαν την συγκεκριμένη κτιριακή τυπολογία; Ποια ήταν η επιρροή της πολιτικής όσον αφορά τις αρχιτεκτονικές επιλογές σε σχέση με την ανάπτυξη διαλόγου ανάμεσα στον μοντερνισμό και την παράδοση, αλλά και άλλων αρχιτεκτονικών ρευμάτων της εποχής; Και πως αυτές συνδέονται με την κατά τόπου εφαρμογή τους; Και τέλος, ποιους σκοπούς εξυπηρετούσαν οι εκάστοτε κυβερνήσεις μέσα από τις στρατηγικές που ακολούθησαν για την αρχιτεκτονική έκφραση των κτιρίων για την δημόσια υγεία και την κοινωνική πρόνοια;*

Διδακτορική διατριβή : «Ο αρχιτέκτων Ορέστης Μάλτος (1908-1999). Συμβολή στη μελέτη του ελληνικού μοντερνισμού»

Επιβλέπουσα : Καθηγήτρια Αμαλία Κωτσάκη. Μέλη: Prof. Marilena Kourniati, - Paris, Ελένη Αμερικάνου, Καθηγήτρια ΔΠΘ

ΜΕΡΟΣ Β΄

Έρευνες για τη Νεοελληνική Πόλη

«Το «ανεπίσημο» αστικό τοπίο της Αθήνας μέσα από το Φωτογραφικό Αρχείο της Αμερικάνικης Σχολής Κλασικών Σπουδών στην Αθήνα»

Αντικείμενο της εισήγησης αποτελεί μέρος του Φωτογραφικού Αρχείου της Αμερικάνικης Σχολής Κλασικών Σπουδών στην Αθήνα (ΑΣΚΣΑ) το οποίο περιλαμβάνει φωτογραφίες από τις ανασκαφές που πραγματοποίησε η ΑΣΚΣΑ στην περιοχή Βρυσάκι ή Βλασσαρού της Πλάκας και οι οποίες διήρκεσαν από τη δεκαετία του 1930 έως περίπου το 1970. Η αναφορά θα γίνει ειδικά στο σώμα των φωτογραφιών μέχρι το 1940.

Οι ανασκαφές με στόχο την αποκάλυψη και ανάδειξη της αρχαίας Αγοράς της Αθήνας, χρηματοδοτήθηκαν κυρίως από αμερικάνικα ιδιωτικά κεφάλαια και για την διεξαγωγή τους χρειάστηκε να κατεδαφιστούν πάνω από 300 κτίσματα, κυρίως ιδιωτικές κατοικίες αλλά και καταστήματα, εργαστήρια, μικρά εργοστάσια κλπ στη συγκεκριμένη περιοχή η οποία ήταν ιδιαίτερα πυκνοκατοικημένη. Οι αποζημιώσεις που δόθηκαν υπήρξαν θέμα διαμάχης καθώς πολλοί υποστηρίζουν ότι ήταν χαμηλότερες από την πραγματική αξία των ακινήτων και ότι οι ιδιοκτήτες και οι ενοικιαστές εν μέρει ζημιώθηκαν. Στοιχεία που αποδίδουν την εικόνα του αστικού αυτού τοπίου πριν και κατά τη διάρκεια των κατεδαφίσεων προκειμένου να προχωρήσει η ανασκαφή για την Αρχαία Αγορά δίδονται στο υπό μελέτη σώμα των φωτογραφιών αυτών. Οι φωτογραφίες αυτές ιδωμένες ως ένα αυτόνομο σώμα εικόνων, διαφοροποιούνται από το ευρύτερο Αρχείο που τις φιλοξενεί και αποκτούν τη δική τους «ζωή», συγκροτούν μια ξεχωριστή οντότητα που ενίοτε μπορεί και να νοηματοδοτείται διαφορετικά σε σχέση με τον επίσημο χαρακτήρα και τους σκοπούς του Αρχείου που τις εμπεριέχει. Τα παραπάνω στοιχεία συμβάλλουν καθοριστικά στην ανάδειξη του «ανεπίσημου» αστικού τοπίου της Αθήνας ειδικότερα στο κρίσιμο σημείο συνάντησής του με τις αρχαιότητες όπου αυτό κατά τεκμήριο εμφανίζεται περισσότερο συσχετισμένο με τις επίσημες εκδοχές του.

Παράλληλα θα επιχειρηθούν συγκρίσεις με αντίστοιχες περιπτώσεις απεικόνισης ευρωπαϊκών πόλεων (Παρίσι, Γλασκώβη) πριν και κατά τη διάρκεια των κατεδαφίσεων στο πλαίσιο των παρεμβάσεων για αλλαγή της εικόνας τους.

Άγνωστος φωτογράφος, 1935, © Αρχείο Αμερικάνικης Σχολής Κλασικών Σπουδών στην Αθήνα,
Κωδικός τεκμηρίου: 2010.01.0258, Ψηφιοποιημένες συλλογές ΑΣΚΣΑ
Στο: <https://agora.ascsa.net/id/agora/image/2010.01.0258?q=2010.01.0258&t=image&v=list&sort=&s=1>
Τίτλος: House 2 in Section Ξ before demolition.

Διδακτορική διατριβή : «Η φωτογραφική Απεικόνιση του ανεπίσημου αστικού τοπίου της Αθήνας 1842-1940»

Επιβλέπουσα : Καθηγήτρια Αμαλία Κωτσάκη. Μέλη : Ε. Βρατσίδου, Κωνστ. Ιωάννιδης

Δέσποινα Παπαδοπούλου

"Αρχιτεκτονικοί και αστικοί μετασχηματισμοί στους οικισμούς της Ανατολικής Κρήτης μετά την Συνθήκη της Λωζάνης"

Οικισμός Βόιλα, εγκατελειμμένο χωριό στην Κοινότητα Χανδρά του Δήμου Σητείας.
Στην τουρκική απογραφή του 1671 αναφέρεται με το όνομα *Vuyalo* με 17 χαράτσια. Σύμφωνα με την απογραφή του 1834, η οποία πραγματοποιήθηκε από τους Αιγυπτίους, στη Βόιλα κατοικούσαν 5 μουσουλμανικές και μια χριστιανική οικογένειες. Η Βόιλα φέρεται να εγκαταλείφθηκε τον 19ο αιώνα.

Πηγή: Φωτογραφία των Αριέττα Πουλιού και Δημήτρη Σταθόπουλο, στο άρθρο "Ανακαλύπτοντας την πόλη και τα χωριά του Λασιθίου", Απρίλιος 2025 <https://www.travel.gr/experiences/anakalyptontas-tin-poli-kai-ta-choria-t/>

Σκοπός της ανακοίνωσης είναι να διερευνήσει τις χωρικές αλλαγές που έχουν λάβει χώρα στο τοπίο της περιοχής της ανατολικής Κρήτης από τη διαδικασία της "ανταλλαγής πληθυσμών" το 1922-23. Η μελέτη επικεντρώνεται σε οικισμούς που επηρεάστηκαν και μετασχηματίστηκαν από την ανταλλαγή, συγκεκριμένα στους οικισμούς Ετιά και Βόιλα, και εξετάζει την ταυτότητα και την υβριδική φύση της κρητικής περιφέρειας, όπως αυτές φαίνονται μέσα από τις διάφορες αρχιτεκτονικές και αστικές επεμβάσεις πριν και μετά την Συνθήκη της Λωζάνης. Επιπλέον, μελετώνται εκτενώς οι μηχανισμοί κατασκευής ταυτότητας που μπορούν να οδηγήσουν στη δημιουργία διπόλων και διλημμάτων (δηλαδή αγροτικό - αστικό, μοντέρνο - παραδοσιακό). Εξετάζονται εκτενώς τα ζητήματα τοπικότητας, παράδοσης και συλλογικής διαβίωσης τα οποία μπορούν να συμβάλουν σε έναν ενδεχομένως αυτόνομο λόγο που αφορά τους οικισμούς της ελληνικής περιφέρειας και τη σχέση τους με το περιβάλλον τοπίο και την πόλη.

Διδακτορική διατριβή : «Το αρχιτεκτονικό και πολεοδομικό αποτύπωμα της συνθήκης της Λωζάνης (1923) - "ανταλλάξιμα" στην ανατολική Κρήτη"

Επιβλέπουσα : Καθηγήτρια **Αμαλία Κωτσάκη**. Μέλη: Ηλίας Κολοβός, ερευνητής ΕΙΕ, Μαρίνα Λαθούρη, Καθηγήτρια ΑΑ - Λονδίνο

«Η κατασκευή των ναυτικών οχυρών (1930 – 40) στην Ελλάδα ως ετεροτοπία»

Πυροβολείο στον Τούρλο Αιγίνης

©Ελληνικό Ινστιτούτο Ναυτικής Ιστορίας

Την περίοδο 1930-40 κατασκευάστηκαν σειρά επάκτιων-ναυτικών οχυρώσεων, με τη συμβολή Γερμανών στρατιωτικών συμβούλων στην Αίγινα (Πέρδικα, Τούρλος), στις νησίδες Φλέβες και Φλεβοπούλα στην περιοχή της Βουλιαγμένης, στον Άραξο και στη Β. Εύβοια (Βουλίκι). Σκοπός της παρουσίας είναι η ανάδειξή τους ως ετεροτοπίες.

Ο τρόπος που οργανώθηκε η κατασκευή παρουσιάζει ενδιαφέρον στο βαθμό που οι αναγκαστικές απαλλοτριώσεις για τη χωροθέτηση των οχυρών δημιούργησε μεγάλες ζώνες που υπάγονταν σε ένα ειδικό καθεστώς περιορισμών και ελέγχων για όλους: εργαζόμενους, εταιρείες, κατοίκους και επισκέπτες της ευρύτερης περιοχής. Εκτός των Α.Ν. 375/1936 περί κατασκοπίας και 376/1936 περί μέτρων ασφαλείας οχυρών θέσεων, θεσπίστηκε ειδικός Κανονισμός Εργοληψιών στις Αμυντικές Ζώνες, ενώ με σειρά δημοσιευμένων υπουργικών αποφάσεων ορίστηκαν πρόσθετες απαγορεύσεις στην πρόσβαση.

Η πρόσληψη εργατών γινόταν με την προϋπόθεση «υγιών κοινωνικών φρονημάτων», ενώ η διαμονή τους στο χώρο των εργοταξίων και οι περιορισμοί παραπέμπουν σε καθεστώς πειθαρχημένης διαβίωσης. Οι χώροι των ναυτικών οχυρών ως εργοτάξια αντιμετωπίστηκαν ως «ειδικά στρατόπεδα», ένας εδαφικός χώρος εκτός «κανονικότητας», ένας χώρος «έτερος». Ελάχιστα στοιχεία διασώζονται για το προσωπικό, την οργάνωση της εργασίας, την καθημερινή ζωή στα εργοτάξια.

Σήμερα τα ναυτικά οχυρά είναι υπολείμματα ενός στρατιωτικοποιημένου τοπίου που ο επισκέπτης δύσκολα μπορεί να κατανοήσει. Μοιάζουν με χώρους χωρίς μνήμη, με τοπία ερειπίων που παρά τον αποχαρκτηρισμό τους παραμένουν ακόμη «απαγορευμένοι χώροι».

Διδακτορική διατριβή : “Τα ελληνικά ναυτικά οχυρά του 20ου αιώνα ως σκηνικό του Β' Παγκοσμίου Πολέμου”

Επιβλέπουσα : Καθηγήτρια Αμαλία Κωτσάκη. Μέλη : Κωνστ. Προβιδάκης, καθηγητής ΠΚ, Αριστ. Τύμπας, Καθηγητής ΕΚΠΑ